

KOSKE
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

**KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUKSEN
KANNATUSYHDISTYS RY:N
TOIMINTASUUNNITELMA
VUODELLE 2008**

Julkaisija

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Käyntiosoite

Matarankatu 4, Jyväskylä

Postiosoite

PL 35 (MAT), 40014 Jyväskylän yliopisto

www.koske.jyu.fi

Painopaikka

Tekevä, Jyväskylä 2008

SISÄLLYS

1	KOSKEN TOIMINNAN ARVOT, TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT	3
2	TOIMINNAN YLEISET LINJAUKSET	5
3	SUBSTANSSIALUEIDEN TYÖSKENTELY	7
	3.1 Lastensuojelutyö	7
	3.2 Varhaiskasvatustyö	10
	3.3 Vammaistyö	11
	3.4 Vanhustyö	14
	3.5 Aikuissosiaalityö	15
	3.6 Päihdetyö	17
	3.7 Koulutusyhteistyö	18
4	SOSIAALIASIAMIESTOIMINTA	19
5	LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUKSESSA	20
6	SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN KOORDINOINTI	20
7	VIESTINTÄ	21
	7.1 Soskes –yhteisöverkko	21
	7.2 Kosken viestintä	21
8	SOSIAALIPOLIITTINEN VAIKUTTAMISTYÖ	24
9	OSAAMISKEKSKUKSEN SISÄINEN TYÖ JA HENKILÖSTÖJOHTAMINEN	25
10	OSAAMISKEKSKUKSEN TALOUS	25

1 KOSKEN TOIMINNAN ARVOT, TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen työn tulee perustua eettisesti kestäväälle pohjalle. Keskeisiä arvojamme ovat **avoimuus, luotettavuus ja tasa-arvo**.

Avoimuudella tarkoitamme sitä, että toimintamme ja keskustelufoorumimme ovat avoimia kaikille sosiaalialan ammattilaisille ja muille toimijoille. Kokoamamme, tuottamamme ja välittämämme tiedon tulee olla kaikkien kiinnostuneiden saatavilla. Avoimuus tarkoittaa myös avoimuutta uusille ideoille ja ajatuksille sekä kykyä kuulla ja kuunnella muita.

Tasa-arvo toteutuu Kosken työssä parhaiten rohkaisemalla alan toimijoita osallistumaan ja tuomaan esille ajatuksiaan koulutustaustastaan, ammattiasemastaan tai toimijatahostaan riippumatta. Tasa-arvo toteutuu myös vastuun ottamisena siitä, että kohtelemme kaikkia alan toimijoita yhtä arvokkaina.

Luotettavuus tarkoittaa sitä, että teemme sen, mitä lupaamme ja teemme sen hyvin. Se toteutuu myös niin, että lupaamme vain sen, mitä kykenemme tekemään. Kosken työntekijän on kyettävä sanomaan rehellisesti myös 'en tiedä' mutta lisättävä siihen, 'otan selvää asiasta'. Kosken jakaman ja välittämän tiedon pätevyyteen on voitava luottaa.

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen tavoitteena on olla keskisuomalaisen väestön tarpeista lähtevä arvostettu sosiaalialan kehittämisen yhteisö, joka tarjoaa alan ammattilaisille ja muille toimijoille pysyvän ja joustavan kehittämisrakenteen. Tätä tavoitetta toteutamme vuonna 2008 seuraavan toiminnan avulla:

1. Tuemme sosiaalialan pitkäjänteistä kehittämistyötä

- Kannamme omalta osaltamme vastuuta Keski-Suomen maakunnan palvelurakenteiden uudistamisesta yhteistyössä kuntien kanssa.
- Koordinoimme Keski-Suomen sosiaalialan kehittämistyötä Kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelman ja muiden alueen oloihin sopivien hankkeiden avulla.

- Vastaamme osaltamme Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman Keski-Suomen alueellisen johtoryhmän toiminnasta ja alueellisen kehittämissuunnitelman tekemisestä.
- Panostamme voimakkaasti sosiaalialan kehittämissuunnitelman vakiinnuttamiseen ja rahoituksen turvaamiseen.
- Kehitämme maakunnallisia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä yhteistyössä eri palvelun järjestäjien ja toimijoiden kanssa.
- Hyödynnämme valtakunnallista ja kansainvälistä kehittämistietoa ja –verkostoa Keski-Suomessa.

2. Kokoamme, yhdistämme ja välitämme sosiaalialan tieteellistä ja kokemuksellista tietoa

- Tarjoamme yhteisiä kehittämis- ja keskustelufoorumeita käytännön toimijoille, tutkijoille ja koulutuksen järjestäjille.
- Edistämme sosiaalialan soveltavaa ja monitieteistä tutkimusta.
- Ylläpidämme SosKes yhteisöverkkoon koottuja tieto- ja asiantuntijapankkeja.
- Sanoitamme sosiaalialan kehittämisen tueksi hiljaista tietoa yhdessä käytännön toimijoiden kanssa.
- Tarjoamme yhteisen oppimistilan- ja rakenteen eri osapuolten käyttöön.

3. Vahvistamme ammattitaitoa sosiaalialalla

- Kehitämme sosiaalialan työmenetelmiä ja konsultaatiokäytäntöjä.
- Haravoimme koulutustarpeita täydennyskoulutustarpeen paikallistamiseksi ja osuvien täydennyskoulutusmallien kehittämiseksi.
- Kehitämme harjoittelua ja käytännön opetusta yhdessä työelämän ja oppilaitosten kanssa.
- Ylläpidämme maakunnallista koulutuskalenteria koulutustarjonnan koordinoimiseksi.

4. Olemme sosiaalipoliittinen vaikuttaja

- Teemme sosiaalialan ohjelmatyötä ja linkitämme sen muuhun maakunnalliseen suunnitteluun ja ohjelmatyöhön.
- Nostamme esille sosiaalialan asiantuntemuksen erityisesti kunta- ja palvelurakennemuutoksessa.
- Edistämme eettisten ja sosiaalisten kysymysten julkista pohdintaa.
- Panostamme yhteistyöhön kansalaislähtöisen järjestökentän kanssa.
- Tuomme esiin koko Keski-Suomen maakunnan väestön tarpeita ja jatkamme kuntakierrosta.

2 TOIMINNAN YLEISET LINJAUKSET

Kosken toimintaa ovat kuluneiden viiden toimintavuoden aikana linjannet eri substanssialueiden työryhmät. Vuoden 2007 aikana lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen työryhmät ovat päättäneet toimintansa, koska maakunnalliset kehittämissyksiköt ovat ottaneet vastuun näiden työryhmien tehtävistä. Vammaistyön työryhmä on myös keskustellut toimintansa suhteesta Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien vammaistyön kehittämissyksikköön, mutta päättänyt jatkaa toimintaansa erityisesti Keski-Suomen vammaistyön kysymyksiin keskittyvänä kehittämissuoruna. Toimintaansa vuonna 2008 jatkavat edelleen vanhustyön ja koulutusyhteistyön työryhmät. Myös päihdefoorumi jatkaa työtään. Vuonna 2007 Koskessa aloittanut Aikuissosiaalityön kehittämishanke tuo toimintaan uuden substanssialueen, joka täydentää osaamiskeskuksen työn entistä kattavammaksi kokonaisuudeksi.

Työryhmien sekä kehittämissyksiköiden ohjausryhmien toiminta-ajatuksena on edelleen sekä sosiaalialan työn syventäminen –sosiaalisen kirkastaminen että uudenlaisten työ- ja toimintatapojen etsiminen moniammatillisissa verkostoissa –rajojen ylittäminen. Työ- ja ohjausryhmien tehtävänä on: Koota eri toiminta-alueiden toimijoita saman pöydän ääreen keskustelemaan sosiaalialan kehittämistarpeista ja toteuttamaan yhdessä sovittuja tavoitteita.

Kun maakuntaan saadaan rakennettua myös vanhustyöhön pysyvä kehittämisrakenne, Kosken tulevassa työskentelyssä yhä keskeisempään asemaan nousee eri substanssialueiden yhteistyön koordinointi. Kosken tehtävänä on huolehtia, että eri substanssialueilla turvataan erityisosaamista vaativien palveluiden lisäksi sosiaalihuollon perinteinen kokonaisvaltainen ja lähellä arkea pysyvä työote. Tämän tehtävän toteuttamiseksi Koskessa painotetaan eettisiä kysymyksiä, tietoteknologian tukea sekä vapaaehtoistyön ja vertaistuen merkitystä. Kosken työssä painottuu myös entistä laajempien sosiaalipoliittisten ja sosiaalipalveluiden kokonaisuuden järjestämisen vastuukysymysten pohdinta ja tietopohjan rakentaminen.

Koska Kosken toiminnassa ovat järjestöt vahvasti mukana, on luontevaa, että pohdimme sosiaalialan kehittämistyössä julkisen palvelujärjestelmän ja kansalaislähtöisen järjestötoiminnan yhteistyötä alan kehittämisessä. Koska suomalainen yhteiskunta on luopunut julkisen hyvinvointivastuun kaikenkattavuuden ajatuksesta ja arvosta, sosiaalihuollon on varmistettava, että varsinkin kaikkein vaikeimmassa elämäntilanteessa olevat kansalaiset saavat tarvitsemansa tuen ja avun. Tässä tilanteessa on luontevaa huomioida yhteisölliset voimavarat kansalaisten palvelutarpeisiin vastaamisessa. Myös yksityissektori on nähtävä vastuunkantajan roolissa. Kosken tehtävänä on kaikessa toiminnassaan huomioida myös järjestö- ja yksityissektori ja nostaa esiin tähän problematiikkaan liittyviä kysymyksiä.

Vuonna 2008 erityiseksi kysymykseksi nousee sosiaalialan palvelurakenteen uudistaminen kunta- ja palvelurakennemuutoksen edetessä. Kunnat alkavat toteuttaa kunta- ja palvelurakennemuutoksen edellyttämiä toimeenpanosuunnitelmiaan, mikäli valtioneuvosto on ne hyväksynyt. Kosken keskeisenä tehtävänä on tukea eri substanssialueillaan kuntien ammattilaisia tässä uudistustyössä. Sosiaalialan työntekijät tarvitsevat paljon tukea muutoksia suunnitellessaan ja toteuttaessaan. Aivan keskeiseksi nousee sosiaali- ja terveydenhuollon yhdistämiseen, yhteistyöhön ja erilaisiin vahvuuksiin liittyvien kysymyksien yhteinen työstäminen.

Vuonna 2008 jatketaan sosiaalihuollon erityispalveluiden organisointiin, tuottamiseen ja kehittämiseen liittyvää työtä. Keski-suomalainen sosiaalihuollon erityispalveluiden yhteistoimintamalli, joka nojaa julkinen - järjestö - yhteistyöhön, vaatii vielä paljon työstämistä. Kun työtä on lähdetty tekemään, esiin on noussut runsaasti kysymyksiä, jotka viittaavat siihen, että kysymyksessä on niin syvälinen innovaatio, että sen toteuttaminen edellyttää sitkeää työskentelyä - kokonaisen uuden toimintakonseptin luomista. Työhön on jo kytkeytynyt Stake-sin kehittämis- ja tutkimuspanosta mutta se tulee vaatimaan edelleen runsaasti myös tietopohjan vahvistamista. Vuoden 2008 aikana Keski-suomalainen yhteistyömalli -hankkeen eteenpäin viemiseksi rakennetaan yhteistyötä Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluinnovaatiohankkeen, Lappeenrannan teknisen yliopiston ja Helsingin yliopiston Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen tutkijoiden ja kehittäjien kanssa

Sosiaalialan tutkimusrahoitus on edelleen vaikeiden haasteiden edessä. Vuonna 2008 tulee varmistumaan se tapa, jolla sosiaalialan kehittämissyksiköt tullaan rahoittamaan ja se, miten tutkimusrahoitus niissä turvataan. Sosiaalialan osaamiskeskusten neuvottelukunnan aloitetta laajasta sosiaalihuollon tutkimusohjelmasta tullaan viemään eteenpäin.

Sosiaalialan tutkimuksen edistämiseksi tullaan jatkamaan tiivistä yhteistyötä Jyväskylän yliopiston kanssa. Eritasoisten opinnäytteiden kytkemistä kehittämistyöhön jatketaan entistä suunnitelmallisemmin mm. aikuissosiaalityön gradu-seminaarin avulla. Myös yhteistyötä Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden kanssa jatketaan päivitetyn yhteistyöasiakirjan pohjalta. Vuonna 2006 aloitettu 'nelikanta yhteistyötä' yliopiston, ammattikorkeakoulun, Stakesin alueyksikön ja Kosken kesken jatketaan.

Stakesin Jyväskylän alueyksikön kanssa tehdään edelleen tiivistä yhteistyötä. Yhteistyö rakentuu kahden alueen - sosiaalialan vaikuttavuuden arviointityöhön ja varhaisen tuen rakenteiden kehittämisen - varaan. Vuonna 2008 käynnistyy Stakesin alueyksikön koordinoima ParasSos – kunta- ja palvelurakennemuutoksen sosiaalipalveluiden arviointitutkimus. Tässä työssä Koske toimii yhteistyökumppanina.

3 SUBSTANSSIALUEIDEN TYÖSKENTELY

3.1 Lastensuojelutyö

Lastensuojelun kehittämissyksikkö (Kehys)

Koskessa toimiva Keski-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikkö (Kehys) on asiakastyöhön kytkeytynyt, käytäntöorientoitunut kehittämissyksikkö, jossa toteutetaan kuntien tarpeiden ja kunta- ja palvelurakenteen uudistamisen näkökulmista tarkoituksenmukaista ja laadukasta lastensuojelun kehittämistoimintaa yhteistyöverkostojen kanssa. Kehittämissyksiköstä muodostuu valtakunnallisestikin vahva lastensuojelun kehittämis- ja toimintarakente, kun Jyväskylän kaupungin sijaishuoltoyksikkö muuttaa kehittämissyksikön kanssa samoihin tiloihin vuoden 2008 alusta. Jatkohankeajankautana 1.11.2007 - 31.12.2008 kehittämissyksikön henkilöstöön kuuluvat projektipäällikkö, avo- ja sijaishuollon kehittäjäsosiaalityöntekijät sekä kiertävä kehittäjäpsykologi. Lisäksi kehittämistyöhön osallistuvat maakunnallisen sijaishuoltoyksikön johtava sosiaalityöntekijä ja neljä sosiaalityöntekijää, kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä ja osastosihteeri.

Yhteistyökumppaneina ovat kaikki Keski-Suomen kunnat, Kangasniemen kunta, Ammatillisten perhekotien liitto ry., Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän yliopisto, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry., Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Pelastakaa Lapset ry., Perhehoitoliitto ry., Pesäpuu ry., Sininauhaliitto ry., SOS-lapsikylä ry. ja Stakesin Jyväskylän alueyksikkö. Valtakunnallisella tasolla jatketaan yhteistyötä Kosken hallinnoiman Lastensuojelun alkuarviointi –hankkeen, kehittämissyksikköverkoston sekä muiden sosiaalialan kehittämissyksiköiden ja lastensuojelun kehittäjien kanssa.

Kehittämissyksikön jatkohankekauden tavoitteina on

- 1) lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon asiakastyön kytkeminen kehittämissyksikkötyöhön,
- 2) lastensuojelun sisältöjen ja laadun kehittäminen ja arviointi uuden lastensuojelulain ja valtakunnallisten linjausten mukaisesti,
- 3) pysyvän maakunnallisen lastensuojelun kehittämissyksikön toiminnan vakiinnuttaminen koko Keski-Suomen alueelle sekä
- 4) kehittämissyksikkötyön kehittäminen osana käytäntölähtöistä koulutus- ja tutkimustoimintaa.

Kehittämissyksikössä kehitetään ja arvioidaan lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon työn sisältöjä ja laatua sekä lapsilähtöistä toimintaorientaatiota. Työmuotoina ovat asiakastyö, työparityö, konsultaatiot, työryhmätyöskentely, työkokoukset ja koulutukset. Sisällölliset kehittämisteemat keskittyvät uuden lastensuojelulain haasteisiin. Kehittämissyksikkö ylläpitää ja kehittää läheisneuvonpidon koollekutsujapankkia, lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tutkimisen ja hoidon mallia Keski-Suomessa sekä työnohjaus- ja KORKO-konsultaatiokäytäntöjä. Lisäksi rakennetaan pysyvä tutkimus-, harjoittelu- ja täydennyskoulutusrakenne yhteistyössä koulutusyksiköiden ja käytännön työyksiköiden kanssa. Kehittämissyksikkö koordinoi ja kehittää näihin liittyviä tutkimus- ja harjoittelukäytäntöjä muun muassa Käytännön harjoittelun kehittäminen lastensuojelussa Keski-Suomessa –hankkeessa. Rakenteellisena tavoitteena on synnyttää pysyvä, pitkäjänteistä kehittämistyötä tekevä lastensuojelun kehittämissyksikkö maakuntaan. Keväällä 2008 valmistellaan hakemusta Sosiaali- ja terveysministeriöön yhteistyössä laajan verkoston kanssa.

Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä

Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä toimii edelleen osaamiskeskuksen työntekijänä, mutta 2008 aikana selvitetään edellytykset sille, onko toiminta siirrettävissä Jyväskylän kaupungin palveluksi. Näin se kytkeytyisi hallinnollisestikin tiiviimmin osaksi Lastensuojelun kehittämissyksikön toimintaa. Yhteistyön edelleen rakentaminen Lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa on vuoden 2008 keskeisiä haasteita kiertävän lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä toiminnassa.

Palvelua tarjotaan ensisijaisesti Keski-Suomen maakunnan kunnille ja muille toimijoille. Kahdenkymmenenkuuden - Leivonmäen kunnan liittyessä Joutsaan vuoden 2008 alusta - sopimuskunnan joukkoon kuuluu edelleen myös Kangasniemen kunta Etelä -Savosta. Toiminta perustuu edelleen suoritetakseen; suoritteiden hintaa tullaan tarkistamaan vuoden 2008 alusta yleisen kustannustason nousun vuoksi.

Kiertävän lastensuojelun erityissosiaalityöntekijän palvelu koostuu edelleen konsultaatioista, työparityöskentelystä, itsenäisestä työskentelystä sekä pienimuotoisesta koulutuksesta lastensuojelun ja lasten huollon ja tapaamisoikeuden piiriin kuuluvissa asioissa. Konsultaatiota annetaan puhelimitse tai henkilökohtaisissa tapaamisissa toimeksiantajan kanssa. Yksi ryhmämuotoinen säännöllisesti kokoontuva työnohjauksellinen konsultaatioryhmä jatkaa kokoontumisiaan myös kevätkaudella 2008. Kiertävä erityissosiaalityöntekijä toimii kulloisenkin tarpeen mukaan käytännön asiakastilanteissa sekä laatii asiakirjoja. Häneltä saa työapua myös sukulaissijaisvanhemmuus selvityksiin ja uuden lastensuojelulain mukaisiin lapsen läheisverkoston kartoituksiin sekä uuden lain mukaiseen lastensuojelutarpeen selvitystyöskentelyyn toisena, lastensuojeluun perehtyneenä työntekijänä.

Hannele Metsäranta on aloittanut 2-vuotisen työnohjaajakoulutuksen Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksessa. Tähän koulutukseen liittyen hän ohjaa opintovaatimusten mukaisesti työnohjausryhmää tai antaa yksilötyönohjausta. Koulutustyönohjaukset alkavat keväällä 2008.

Syyskaudella 2007 alkanut valtakunnallisen hankkeen osana toteutettava Alkuarvioinnin kouluttajakoulutus on myös vuoden 2008 haaste: Hannele Metsäranta on valittu koulutukseen toisena Keski-Suomen maakunnan edustajana. Koulutus antaa valmiudet kouluttaa jatkossa lastensuojelun työntekijöitä uuden lastensuojelulain mukaiseen lastensuojelutarpeen selvittämistyöhön.

Hannele Metsäranta toimii myös toistaiseksi myös Jyväskylän maalaiskunnan sosiaaliamiehenä.

Lastensuojelun alkuarviointi –hanke

Valtakunnallisen hankkeen tavoitteena on edistää lastensuojelutarpeen selvityksen juurtumista osaksi lastensuojelutyötä. Lastensuojelutarpeen selvitys on osa uuden lastensuojelulain mukaista toimintaa. Sillä parannetaan työn suunnitelmallisuutta, lapsen osallisuutta sekä asiakkaiden oikeusturvaa. Alkuarvioinnin käyttöönotto edellyttää kouluttautumista ja dokumentointikäytäntöjen parantamista.

Hankkeessa on toiminut projektipäällikkö Koskesta käsin. Vuonna 2008 hankkeessa jatketaan lastensuojelutarpeen selvityksen kouluttajakoulutuksia. Lisäksi hankkeessa seurataan ja arvioidaan alueellisen koulutuksen toteutusta ja alkuarviointiosaamisen leviämistä. Kouluttajia tuetaan verkostoimalla ja työkokouksia järjestämällä. Hankkeessa vahvistetaan myös lastensuojelutarpeen arvioinnin sisällöllistä osaamista mm. järjestämällä koulutusta kiintymyssuhteeseen liittyvistä kysymyksistä ja välineiden käytöstä.

3.2 Varhaiskasvatustyö

Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö (VARKE)

Varhaiskasvatuksen kehittämistyössä Kosken toiminnassa painopiste on kesällä 2007 aloitaneen Keski-Suomen varhaiskasvatuksen kehittämissyksikön VARKE:n toiminnan vakiinnuttamisessa. VARKE huolehtii jatkossa paitsi hankkeessa mukana olevien kuntien varhaiskasvatuksen kehittämistyön tukemisesta myös koko maakunnan kehittämistyön koordinoimisesta varhaiskasvatuksen työryhmän jäädessä toistaiseksi lepäämään. VARKE – hankkeessa on mukana 15 keskisuomalaista kuntaa ja alan keskeiset oppilaitokset sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot yhteistyökumppaneina. Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikön eli VARKE:n toiminnan päätavoite on pysyvän, prosessinomaisen laadunhallinnan kehittäminen lasten ja perheiden varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisessä ja sisällöissä. Päämääränä on keskisuomalaisen lapsen hyvinvoinnin edistäminen. Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki ja siinä työskentelee kokopäiväisesti kehittämissyksikön johtaja ja kehittämisspäällikkö sekä lyhytaikaisesti kehittäjämentoreita ja harjoittelijoita.

Toiminta muodostuu neljästä keskeisestä tavoitealueesta ja niiden tiivistä keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Tavoitealueet ovat

- 1) varhaiskasvatuksen toiminnan kehittäminen sekä tutkiminen ja arviointi,
- 2) henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittäminen,

- 3) verkostoyhteistyön ja kumppanuuksien kehittäminen sekä
- 4) palvelujen suunnittelun ja johtajuuden tukeminen päivähoitossa.

Kullakin tavoitealueella on erityinen painopiste, joka on keskeinen lähtökohta tarkemmalle tavoitteen asettelulle. Tavoitealueiden erityiset painopisteet liittyvät varhaiskasvatussuunnitelmatyön tukemiseen, täydennyskoulutuksen takaamiseen, erityispäivähoitoon ja tutkimusyhteistyön tiivistämiseen. Tarkemmat teemat ja toimintatavat perustuvat kuntakäynneillä syksyllä 2007 esiin nousseisiin kuntien tarpeisiin.

VARKE järjestää vuoden 2008 aikana koulutuksia, työkokouksia ja työpajoja, konsultatiivista työnohjausta, koordinoi verkostoyhteistyötä, koulutusjärjestelyjä ja vertaistuen malleja. Kuntien oma kehittämistyö toimii uusien mallien luomisen pohjana ja yhteisen jakamisen lähtökohtana. Osaamisen kehittämistä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaitosten ja muiden kumppanien kanssa. Yhteistyössä ylläpidetään säännöllisiä keskustelufoorumeita, joissa välitetään puolin ja toisin tietoa työelämän tarpeista ja tulevaisuuden haasteista ja tutkimustoiminnasta sekä opiskeluihin liittyvistä harjoitteluista ja niiden yhteyksistä kehittämissyksikön toimintaan.

Koko maakunnan tasolla VARKE organisoii kevään 2008 aikana kuntien ja muiden yhteistyökumppanien kanssa perhepäivähoidon työkokouksen suunnittelun ja järjestämisen sekä syksyksi 2008 maakunnallisen Varhaiskasvatuksen päivän. VARKE osallistuu myös valtakunnalliseen varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön ja verkostoihin muun muassa varhaiskasvatuksen osaamiskeskusverkostossa (VOSKE) ja Stakesin Jyväskylän alueyksikössä.

3.3 Vammaistyö

Kosken vammaispalvelutyöryhmä jatkaa toimintaansa edelleen. Vammaistyön kehittämissyksikön aloitettua toimintansa on työryhmän rooli määritelty sen keskeiseksi maakunnalliseksi kehittäjäryhmäksi, jonka kautta keskusteluihin pääsevät mukaan myös laajemmat joukot, kuin vain virallisesti kehittämissyksikkö – hankkeessa mukana olevat tahot. Työryhmällä on koordinoiva rooli ja se seuraa aktiivisesti myös muita maakunnassa toteutettavia kehittämissuunnitelmia sekä toimii eri vammaispalvelusektoreiden ammattilaisten työkokousten koollekutsujana. Kehitysvamma-alan ja vammaispalvelulain mukaisia päätöksiä tekevien työntekijöiden työkokousten suunnittelussa ja järjestämisessä ovat aktiivisessa roolissa kuntien ammattilaiset. Kosken roolina on mahdollistaa ja varmistaa ammattilaisten keskinäisen työkokouuskäytännön jatkuminen. Kuntoutusohjaajien keskinäinen työkokouuskäytäntö on toiminut hyvin itsenäisesti. Myös tätä toimintaa Koske voi tukea, mikäli tarpeen.

Kosken vammaispalvelutyöryhmä tekee yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan vammaisfoorum tapahtuman järjestämiseen.

Konsultaatiopalveluita vammaispalveluiden ammattilaisten käyttöön ylläpidetään ja kehitetään yhteistyössä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Posken), Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön ja SosKes- hankkeen kanssa. Vuoden 2008 aikana arvioidaan verkkopalvelun toimivuus ja verrataan sitä Sosiaaliportin verkkokonsultaatioon. Tämän pohjalta tehdään päätös toiminnan jatkamisesta.

Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen –hanke

Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen – hanke käynnistyi loppukeväästä 2006. Jyväskylän maalaiskunnan hallinnoima hanke päättyi 31.10.2008. Hanke on osa kansallista sosiaalialan kehittämisohjelmaa, jonka keskeisin painoalue on vammaispalvelujen saatavuuden ja erityisosaamisen parantaminen. Hankkeen rahoittajia ovat Länsi-Suomen lääninhallitus, Jyväskylän maalaiskunta, Jyväskylän kaupunki, Jämsän kaupunki, Äänekoski ja Keuruun kaupunki.

Hankkeen toiminta-alueet ovat viittomakielisten ja puhevammaisten tulkkipalveluiden kehittäminen, henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kehittämisen tukeminen, maakunnan kuljetuspalveluiden uudistumisen haasteet ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden turvaaminen.

Päätavoitteena on vammaisen henkilön osallisuus, hyvinvointi ja sosiaalinen turvallisuus, jota tukevat kehittyneet lähipalvelut ja tarvittava erityispalvelujen saatavuus. Hankkeelle on perustettu ohjausryhmä, maakunnallinen vammaispalvelun sosiaalityön asiantuntijaryhmä sekä tulkkitoimikunta.

Vuonna 2007 hankkeen toimesta haettiin rahoitusta Keski-Suomen ja pohjanmaan maakuntien yhteiselle vammaistyön kehittämissyksikkö -hankkeelle ja rahoitus saatiin vuosille 2007-2009. Tavoitteena on pysyvän vammaistyön kehittämissyksikön rakentaminen. Vuonna 2008 hanke tekee tiivistä yhteistyötä kehittämissyksikkö- hankkeen kanssa. Hankkeet jatkavat yhteistyössä maakunnallisen viittomakielisten ja puhevammaisten tulkkauspalveluiden kehittämistä tulkkitoimikunnan ja alueiden tulkkikeskusten kanssa.

Vuonna 2008 hankkeessa paneudutaan asiantuntijaryhmän kanssa henkilökohtaisen avustajajärjestelmän maakunnalliseen kehittämiseen. Lisäksi viedään päätökseen palveluohjauksen ja palvelusuunnitelmien mallintaminen ja levitetään palveluohjausmenetelmää vammaispal-

veluihin Keski-Suomen alueella. Hanke jatkaa yhteistyötä SosKes -hankkeen kanssa vammaispalvelut - osion kehittämisessä. Hankkeen puitteissa työstetään yhtenäisten vammaispalveluiden soveltamiskäytäntöjen luomista maakuntaan. Vammaispalvelun työntekijöille hyödyttäviä koulutuksia järjestetään yhteistyössä kehittämissyksikkö- hankkeen kanssa. Oppilaitosyhteistyötä hanke tekee hanketta hyödyntävien opinnäytetöiden muodossa sekä alan ammattilaisten täydennyskoulutussuunnitelmia tehden yhteistyössä vammaistyön kehittämissyksikkö -hankkeen ja muiden tahojen kanssa.

Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien verkostoitunut vammaistyön kehittämissyksikkö -hanke

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi rahoituksen keväällä 2007 Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien verkostoituneelle vammaistyön kehittämissyksikköhankkeelle vuosille 2007 – 2009. Hankkeen muina rahoittajina ovat Keski-Suomesta Jyväskylä, Jyväskylän mlk, Jämsä, Saarijärvi, Kivijärvi ja Kyyjärvi ja Pohjanmaan maakunnista Eskoon sosiaalipalvelujen ky ja sen 42 jäsenkuntaa sekä Keski-Pohjanmaan sairaanhoito- ja erityishuoltopiirin 13 jäsenkuntaa. Hanketta hallinnoi Eskoon sosiaalipalvelujen ky. Lisäksi hankkeessa on mukana lukuisa joukko oppilaitoksia, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus Sonet-Botnia ja Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Koske, vammaisneuvostoja ja -järjestöjä, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö, Jämsän seudun perhepalvelukeskus, NOPUS, Kärkullän kuntayhtymän Pohjanmaan alue ja Invalidiliiton Asumispalvelu Oy / Jyväskylän palvelutalo.

Hankkeen työntekijöinä on aloittanut syksyllä 2007 kehittämisjohtaja Seinäjoella ja kaksi kehittämissuunnittelijaa, yksi Seinäjoella ja toinen Jyväskylässä. Hankkeelle on perustettu johtoryhmä ja asiantuntijapainotteinen ohjausryhmä. Lisäksi asiantuntijaryhmät ovat aloittamassa toimintaansa. Vammaispalveluhankkeen tulkkitoimikunta jatkaa kehittämissyksikkö-hankkeen työrunkasena. Vammaistyön ammattilaisten ja oppilaitosten yhteistyön vahvistamiseksi perustetaan koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmä.

Hankkeen päätavoitteena on perustaa pysyvä kehittämissyksikkö Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien alueelle. Kehittämissyksikön toiminnalla tuetaan vammaisten henkilöiden lähipalveluja ja niiden kehittämistä sekä asiakastyötä tekevien ammattilaisten erityisosaamisen karttumista. Kehittämissyksikkö kokoaa, arvioi ja kehittää vammaistyön toimintatapoja ja toimii verkostoitumalla ja kiinteässä yhteistyössä vammaispalveluja toteuttavien tahojen kanssa.

Vuonna 2008 kehittämysyksikköhankeessa jatketaan varhaiskuntoutuksen kehittämistä ja haastavasti käyttäytyville asiakkaille laaditaan palvelumalli, joka toimii ns. jalkautuvan erityisosaamisen perusteella. Palveluohjauksen kehittäminen alueilla jatkuu vammaispalveluhankkeen viitoittamalla tiellä. Asumispalveluiden kehittämisessä jatketaan syksyllä 2007 alkanutta kartoitustyötä. Henkilökohtaista avustajajärjestelmää ja tulkkipalveluja kehitetään yhteistyössä valtakunnallisten hankkeiden kanssa järjestämällä mm. koulutuksia. Etätulkkauksoikeiluja käynnistetään alueilla. Kehittämysyksikkö tekee yhteistyötä Jyväskylän, Vaasan ja Seinäjoen tulkikeskusten kanssa.

Kehittämysyksikkö kartoittaa alan ammattilaisten täydennyskoulutustarpeita ja välittää ne oppilaitosverkostoon sekä on mukana niiden järjestämisessä. Ennakoivan tiedon keruu aloitetaan sähköisten arviointikorttien kokeilulla ja Bikva-arviointeja aloitetaan. Vammaistutkimuksen edistämiseksi kehittämysyksikkö kokoaa tutkimusryhmän tutkimusrahoituksen hakemista varten. Kehittämysyksikkö toimii alan opiskelijoiden harjoittelupaikkana. Kehittämysyksikkö hyödyntää tietoteknologiaa verkosto-organisaatiossa (esim. videoneuvotteluyhteudet). Kehittämysyksikkö tekee yhteistyötä muiden hankkeiden kanssa päällekkäisen työn välttämiseksi ja resurssien hyödyntämiseksi (mm. SosKes-hanke sekä Varhaiskasvatuksen ja Lastensuojelun kehittämysyksikkö-hankeet).

3.4 Vanhustyö

Kosken vanhustyöryhmän toiminnassa pyritään edelleen pitämään esillä erityisesti sosiaalialan osaamisen merkitystä vanhuspalveluissa ja korostamaan ihmistä lähellä olevan arkisen hoivan tärkeää asemaa. Eräänä tärkeänä teemana on myös vanhustyön houkuttelevuuden nostaminen. Työryhmä kokoaa maakunnassa tapahtuvaa vanhustyön kehittämistä ja nostaa esille ajankohtaisia ilmiöitä vanhustyön arjesta. Näiden haasteiden pohjalta työstetään ajankohtaisseminaareja ja työkokouksia.

Vuoden 2008 aikana Kosken pysyviä resursseja suunnataan erityisesti vanhustyöhön. Koska vanhustyön kehittämysyksikkö ei saanut hankerahoitusta, Koske panostaa verkostotyön vahvistamiseen, SosKes yhteisöverkon vanhustyön sisältöön ja maakunnan vanhustyön johtajien työkokouskäytännön synnyttämiseen muiden, jo perinteisten työkokousten rinnalla.

Koske tarjoaa vuonna 2008 tilat Jyväskylän sotainvalidien asuntosäätiön vanhusasiavaltuutettu –hankkeen työntekijälle. Näin Kosken yhteisöön saadaan vanhustyön osaamista ja suuraa palautetta vanhustyön kehittämistarpeista. Vanhusasiavaltuutettu taas hyötyy Kosken kehittämisosaamisesta ja sosiaaliamiehen työn tuomasta kokemuksesta. Vanhusten äänen ja näkökulman esintuomiseen kehittämistyössä kiinnitetään erityisesti huomiota.

Yhteistyöverkosta vahvistetaan GeroCenter –säätiön suuntaan. Valtakunnallisen osaamiskeskusten vanhustyön kehittäjien verkoston kokoontumisiin osallistuvat Kosken edustajina Kosken suunnittelija ja mahdollisuuksien mukaan Kosken vanhustyöryhmän muut jäsenet.

Palvelurakenteita uudistettaessa maakunnan kunnissa pohditaan mm. vanhustyön organisointumista ja paikkaa. Kosken rooli on osallistua keskusteluihin ja mm. tuoda esille lukuisissa toteutetuissa seudullisissa kehittämishankkeissa saatuja kokemuksia ja varmistaa niiden tulosten hyödyntämistä.

Maakunnalliset työkokoukset ovat vakiinnuttaneet paikkansa ja niihin on osallistuttu erittäin aktiivisesti. Edelleen Kosken toimesta järjestetään kahdesti vuodessa erikseen sekä avopalveluohjaajille että vanhustyön päiväkeskusohjaajille maakunnalliset työkokoukset.

3.5 Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityön kehittämishanke Keski-Suomessa

Aikuissosiaalityön kehittämishanke Keski-Suomen maakunnassa käynnistyi kesäkuussa 2007 ja se päättyi lokakuussa 2009. Hanke rahoitetaan valtionavustuksella sekä hankkeessa mukana olevien 17 kunnan rahoituksella. Hanketta hallinnoi Keuruun kaupunki.

Hankkeen näkökulmana on kehittää ja tutkia kuntien sosiaalitoimistojen aikuisiin kohdistuvaa asiakaslähtöistä sosiaalityötä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä tarkastella aikuisosiaalityön asemaa kuntien muuttuvassa palvelujärjestelmässä. Hankkeen peruslähtökohtana on jäsentää ja etsiä vastauksia kysymyksiin: Mitä aikuissosiaalityö on Keski-Suomessa ja mitä se voisi olla tulevaisuudessa? Millainen aikuissosiaalityö tukee kuntalaisten/asiakkaan hyvää elämänlaatua ja osallisuutta?

Aikuissosiaalityön hankkeen tavoitteena on aikuissosiaalityön osaamisen ja asiantuntijuuden vahvistaminen, aikuissosiaalityön ammatti- ja tehtävärakenteiden kehittäminen sekä aikuissosiaalityön yhteiskunnallisen roolin kirkastaminen.

Kuvio 1 jäsentää aikuissosiaalityön hankkeen tavoitteita, niiden tasoja sekä keinovalikoimaa. Tavoitteisiin pyritään neljän elementin; täydennyskoulutuksen, maakunnallisen keskustelufoorumin, kehittämishankkeiden ja tutkimustoiminnan avulla

Kuvio 1. Hankkeet tavoitteet, tasot ja keinot

Aikuissosiaalityön hankkeen täydennyskoulutuskokonaisuus on tarkoitettu hankkeeseen osallistuvien keskisuomalaisten kuntien sosiaalitoimistojen aikuissosiaalityön lähijohdolle, sosiaalityöntekijöille, palveluohjaajille ja etuuskäsittelijöille. Täydennyskoulutuskokonaisuus kestää ajallisesti vuoden 2007 marraskuusta vuoden 2009 syyskuuhun. Koulutuspäiviä toteutetaan yhteensä 12, joista ensimmäisen tavoitteena on koota toimijat yhteen vaihtamalla kokemuksia aikuissosiaalityön toimivista käytännöistä ja viimeisenä koulutuspäivänä syyskuussa 2009 esitellään hankkeen tulokset monitoimijaisessa loppuseminaarissa.

Kehittämishankkeiden sisällöllisiksi painopisteiksi valikoitiin ensimmäisen kuntakierroksen aikana käytyjen keskustelujen pohjalta aikuissosiaalityön ammatti- ja tehtäväraakenne, aktiivointi- ja työllistämistyö aikuissosiaalityössä, päihde- ja mielenterveystyön kysymykset aikuissosiaalityössä sekä palveluohjaus aikuissosiaalityössä.

Aikuissosiaalityön hankkeen tarkoituksena on kehittämistyön ohella kerätä, dokumentoida ja analysoida kehittämispöytätyön aikana muodostuvaa erilaista aineistomateriaalia systemaattisesti. Tätä kutsumme hankkeessa tutkimustoiminnaksi. Tutkimustoiminnan tavoitteena on luoda jäsentyneempi ymmärrys aikuissosiaalityön käsitteestä ja käytännöstä erilaisten aineistojen pohjalta.

Vuonna 2007 hankkeessa keskityttiin aikuissosiaalityön täydennyskoulutuksen ja maakunnallisen keskustelufoorumin sekä kehittämishankkeiden suunnittelun ja toteutuksen käynnistämiseen. Hankkeessa käynnistettiin myös kehittämistyön dokumentointiin liittyvää tutkimustoimintaa. Vuonna 2008 tavoitteena on jatkaa hankkeen keinojen toteuttamista sekä pyrkiä nostamaan esiin maakunnallisia aikuissosiaalityön toimiva käytäntöjä ja malleja. Hanke tulee järjestämään yhteensä seitsemän aikuissosiaalityön täydennyskoulutuspäivää sekä maakunnallista keskustelufoorumiä vuoden 2008 aikana. Osa kehittämishankkeista aloittaa toimintansa ja kehittämistyö pyritään nivomaan kuntien vastaaviin kehittämistarpeisiin. Tut-

kimustoiminta etenee hankkeen toimintasuunnitelman mukaisesti. Hankkeen tarkoituksena on myös verkostoitua ja aloittaa valtakunnallinen yhteistyö muiden aikuissosiaalityön kehittämishankkeiden ja -yksiköiden kanssa.

Rahapelihaittojen ehkäisy ja hoito –hanke

Vuoden 2008 alusta käynnistyy Stakesin toimeksiannosta toteutettavan valtakunnallisen rahapelihaittojen ehkäisyyn ja hoitoon keskittyvän koulutuskokonaisuuden valmistelu. Hanke toteutetaan Stakesin, Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen Soccan ja Kosken yhteistyönä. Koskeen palkataan hankkeen koulutuskoordinaattori. Hänen tehtävänä on koulutuskokonaisuuteen kuuluvan asiantuntijayhteistyön ja sisällöntuotannon koordinointi sekä koulutuksen ulkoisen arvioinnin organisointi. Toimenkuvaan sisältyy hankkeen edessä myös kuntien tukeminen rahapeliongelmaisten ja heidän läheistensä tuki- ja hoitopalveluiden järjestämisessä.

Hanke toteutetaan vuosina 2008-2010. Hankkeessa hyödynnetään aikuissosiaalityön hankkeessa kerättyä tietoa. Samoin tehdään yhteistyötä päihdepsykiatrian hankkeen kanssa.

3.6 Päihdetyö

Päihdefoorumi

Päihdefoorumin toiminnasta vastaa Koske tiiviissä yhteistyössä Jyväskylän seudun päihdepalvelusäätien, Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä yliopiston toimijoiden kanssa. Päihdefoorumi kokoontuu vuoden 2008 aikana kerran. Päihdefoorumin toiminta on sovittu kiitettäväksi 1-päiväiseksi työseminaariksi. Päihdefoorumi suunnitellaan tiiviissä yhteistyössä Jyväskylän seudun päihdepalvelusäätien ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirin hallinnoiman Päihdepsykiatria –hankkeen kanssa. Sen aikana käsitellään keskeisiä maakunnallisia päihdehuollon kysymyksiä ja nostetaan esiin yhteisiä kehittämideoita- ja tarpeita.

Päivän selvään päihdehuoltoon –hanke

Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt Koskelle vuosiksi 2008 -2009 rahoituksen päihdehuollon kehittämiseen. Rahoituksen turvin voidaan palkata puolipäiväisesti työskentelevä

työntekijä. Näin saadaan Kosken sisälle myös päihdehuollon osaaja. Hankkeen työntekijä tekee toisen puolen työajasta maakunnallisen sosiaalipäivystyksen koordinoointia.

Päihdehankkeen tietopohja syntyy ja on jo osittain koossa sosiaalipäivystyksen tuottamasta tiedosta. Hankkeen tavoitteena on turvata päihdehuollon jatkuminen ja toimivuus sosiaalipäivystyksen intervention jälkeen, sillä valtaosassa sosiaalipäivystystapauksia on mukana päihdeongelma. Hanke tekee tiivistä yhteistyötä muiden päihdepalvelutoimijoiden, lastensuojelun kehittämissyksikön ja Aikuissosiaalityön kehittämishankkeen kanssa.

3.7 Koulutusyhteistyö

Koulutusyhteistyöryhmä kokoaa yhteen eri oppilaitosten edustajia ammattikorkeakoulusta, 2. asteelta, yliopistosta ja täydennyskoulutusyksiköistä. Kosken toimijat edustavat työelämäyhteyttä. Työryhmän ajankohtaisia teemoja maakunnan sosiaalialan kehittämisessä vuonna 2008 tulevat olemaan seuraavat asiat:

- Työvoimakysymykset ja henkilöstörakenteen kysymykset ovat keskeinen teema lähitulevaisuudessa. Tätä aihetta nostetaan enemmän julkiseen keskusteluun (7 % koko työvoimasta työskentelee sosiaalialan töissä)
- Täydennyskoulutuksen koordinointi
- Koulutusyhteistyön paikan selventäminen Kosken työssä.
- Maakunnallisuuden merkityksen nostaminen. (mm. harjoittelupaikkoja kaikkiin maakunnan kuntiin)
- Eri oppiasteiden opiskelijoiden yhteistyön edelleen virittäminen. Esimerkiksi opiskelijoille yhteisiä kursseja kehittämisestä ja tutkimuksesta, joissa esiteltäisiin menossa olevia hankkeita sekä tutkimusprojekteja.
- Yhteistyö TE-keskuksen suuntaan mm. työvoimatarpeiden määrittelyssä

Koulutusyhteistyöryhmä huolehtii myös maakunnan yhteisen täydennyskoulutuskalenterin ylläpidosta ja kehittämisestä. Vuoden 2008 aikana koulutuskalenterin toimintaa ja käyttöä ja siitä tiedottamista tullaan edelleen kehittämään Kosken kotisivujen uudistamistyön myötä.

4 SOSIAALIASIAMIESTOIMINTA

Osaamiskeskus jatkaa vuonna 2004 aloitettua sosiaaliasiamiestoimintaa. Palvelua ostaa 16 keskisuomalaista kuntaa, joissa on noin 191 000 asukasta. Päätoimisena kuudentoista kunnan sosiaaliasiamiehenä jatkaa Eija Hiekka. Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä Hannele Metsäranta työskentelee oman toimensa ohessa Jyväskylän maalaiskunnan osanaikaisena sosiaaliasiamiehenä. Työnjako säilyy samana vuonna 2008, mutta kunnissa meneillään olevat selvitykset sekä lastensuojelun kehittämisyksikön mahdollinen vakinaistuminen saattavat johtaa siihen, että vuotta 2009 varten on arvioitava uudelleen sosiaaliasiamiestoiminnan toteuttamistapaa ja resursseja.

Sosiaaliasiamiestoiminta on puolueetonta ja riippumatonta asiakaspalvelua ja kehittämistyötä. Asiamies neuvoo, tiedottaa ja pyrkii edistämään sosiaalihuollon asiakkaiden oikeuksien toteutumista. Hän kokoaa kunnittain palautetietoa sosiaalihuollon palvelujärjestelmän toimivuudesta ja seuraa asiakkaan oikeuksien ja aseman kehitystä. Valtaosa sosiaaliasiamiestyöstä on asiakaspalvelua, mutta tehtävään kuuluu myös runsaasti yhteistyötä julkisten ja yksityisten sosiaalihuollon palvelujen tuottajien, oppilaitosten, järjestöjen ja muiden sosiaalialan toimijoiden kanssa. Sosiaaliasiamies osallistuu ammatitaitoa ylläpitävään ja kehittävään koulutukseen. Hän osallistuu vuoteen 2009 saakka kestäväen Aikuissosiaalityön kehittämishankkeen suunnitteluun ja toteutukseen sekä vanhusasiavaltuutetun toimintamallin rakentamiseen. Yhteistyötä on monien muidenkin sosiaalialan palveluita kehittävien hankkeiden kanssa.

Tavoitteena on perehtyä vuonna 2008 valmistuvaan sosiaaliasiamiestoiminnan yhteydenottojen tilastointimalliin ja saada siihen kuuluva tietojärjestelmä käyttöön heti, kun se on mahdollista. Sosiaalipalveluiden riittävyys, eettinen kestävyys ja erilaisten ratkaisujen sosiaalisten vaikutusten arviointi ovat aiheita, joihin kiinnitetään huomiota niin sosiaaliasiamiestyössä kuin koko osaamiskeskuksessa. Päätoiminen sosiaaliasiamies kuuluu valtakunnalliseen sosiaaliasiamiesyhdistykseen ja on Keski-Suomen sosiaaliasiamiesten yhdyshenkilö.

Sosiaaliasiamiehen työn tueksi ja hänen työstään nousevien kysymysten pohtimiseksi perustetaan Keski-Suomen **sosiaalialan eettinen neuvottelukunta**. Vuoden 2008 aikana selvitetään, millaisiin periaatteellisiin kysymyksiin neuvottelukunta ottaa kantaa, millainen on neuvottelukunnan kokoonpano, luodaan neuvottelukunnalle työskentelytavat ja testataan neuvottelukunnan vaikuttamismahdollisuuksia. Pohjatyötä tekemään pyritään saamaan aiheesta kiinnostunut sosiaalityön tai filosofian opiskelija.

5 LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUKSESSA

Lapsivaikutusten arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa – hanke aloitti toimintansa 1.11.2007 ja se jatkuu vuoden 2008 loppuun. Hanke toteutetaan yhteistyössä Stakesin alueyksikön, kosken ja Äänekosken kaupungin kanssa.

Hankkeen tavoitteena on aktivoida kunnat huomioimaan lapsinäkökulma päätöksenteossa ja toiminnassa kunta- ja/tai palvelurakennetta muutettaessa, herättää kunnassa keskustelua lapsinäkökulmasta sekä palvelualojen sisällä että moniammatillisessa yhteistyössä, tukea lapsinäkökulman esilletuloa organisaatiossa ja päätöksenteossa ja ohjata kuntia itsenäiseen ennakointi-, itsearviointi- ja seurantaprosessiin käytännöllisellä tavalla, joka rohkaisee käynnistämään arvioinnin.

Hankkeessa kokeillaan Stakesin erikoistutkijan Liisa Heinämäen kehittämää arviointimallia. Hankkeen tuloksia hyödynnetään myös ParasSos arviointitutkimuksessa. Mikäli malli osoittautuu toimivaksi, se levitetään muiden kuntien käyttöön.

6 SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN KOORDINOINTI

Vuonna 2008 Koske vastaa Keski-Suomen kuntien toimeksiannosta maakunnallisesta sosiaalipäivystyksen koordinoinnista. Koskeen palkataan puolipäiväinen koordinaattori, joka vastaa vuosina 2006 – 2007 kehitetyn päivystysmallin toimivuudesta. Koordinaattorin tehtäviksi on sovittu seuraavaa:

1. Maakuntaan rakennettujen päivystysjärjestelmien koordinointi
2. Sosiaalipäivystystä koskevien tietojen keruu, tilastointi ja raportointi
3. Tiedontuotanto sosiaalihuollon kehittämiseksi
4. Koulutuksen ja työnohjauksen järjestäminen
5. Sosiaalipäivystyskalenterin ylläpito sekä sosiaalipäivystykseen liittyvän materiaalin ja lomakkeiston ylläpito ja päivitys
6. Tiedottaminen ja sosiaalipäivystykseen liittyvä yhteistyö mm. kuntien ja päivystäjien kesken, yhteistyökumppanien suuntaan, julkisuuteen sekä hankeyhteistyö
7. Valtakunnallinen yhteistyö
8. Sosiaalipäivystyksen ja järjestelmän kehittäminen
9. Päivystysvuorojen suunnittelu (Mobile-kuntien osalta)

7 VIESTINTÄ

7.1 Soskes –yhteisöverkko

SosKes – Kunnallisten sosiaalipalveluiden tietohallinnon kehittäminen Keski-Suomessa -hanke käynnistyi elokuussa 2005. Hanke on osa kansallista vuosina 2003–2007 toteutuvaa sosiaalialan kehittämisohjelmaa ja laatuaan ensimmäinen koko Keski-Suomen kattava sosiaalihuollon tietoteknologiahanke. Hankkeen rahoittajia ovat Sosiaali- ja terveysministeriö ja Keski-Suomen kunnat. Jyväskylän maalaiskunnan hallinnoima hankkeen ensimmäinen vaihe päättyi 31.5.2007. Hanke sai sosiaali- ja terveysministeriöltä valtionavustusta SosKes2-jatkohankkeeseen vuosille 2007–2009.

Hankkeessa rakennetaan SosKes-yhteisöverkko, joka on Keski-Suomen sosiaalialan ammattilaisille räätälöity ja ajantasainen sisäinen tiedotuskanava ja työväline. SosKesin sisältö julkaistaan samassa julkaisujärjestelmässä kuin MediKes, joka on Keski-Suomen terveydenhuollon ammattilaisten yhteisöverkko. Tämä mahdollistaa keskisuomalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten joustavan tiedonsaannin ja yhteistyön.

SosKesin tavoitteena on, että Keski-Suomen kuntien sosiaalialan henkilöstö voi hyödyntää työssään tietoteknologian suomia mahdollisuuksia mm. oman ammatillisuutensa kehittämisessä ja asiakastyössä. Tavoitteena on myös sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyön lisääntyminen yhteisen tietoverkon avulla. SosKes-yhteisöverkossa julkaistaan kaikki Kosken kehittämistyö. Se tarjoaa myös julkaisujärjestelmän Kosken uusille kotisivuille.

7.2 Kosken viestintä

Kosken, perusarvoihin pohjaavaa, viestinnän ”talotyyliä” on pyritty tietoisesti rakentamaan hengeltään asiantuntevaksi ja positiiviseksi. Avoimuus, luotettavuus ja tasa-arvo määrittävät Kosken tiedonvälitystehtävää niin eri toimintojen ja substanssialueiden välillä kuin suhteessa yhteistyökumppaneihin ja julkisuuteenkin.

Vuoden 2008 keskeisimmät tehtävät Kosken viestinnässä ovat

1. Työyhteisön sisäisen tiedonkulun kehittäminen ja ajantasainen hoitaminen

2. Eri toiminta-alueiden yhteistyön koordinointi ja tietoisuuden ylläpitäminen sosiaalialan kehittämistyön yhteisestä tavoitteesta
3. Kotisivujen uudistaminen ja Soskes-verkkoympäristön käyttöönoton tukeminen

Avoin tiedonkulku Kosken sisällä takaa tasa-arvoisuuden

Kosken toiminnan laajentuessa ja työyhteisön kasvaessa merkittävästi vuoden 2008 alussa tullaan kiinnittämään erityistä huomiota sisäisen tiedonkulun sujuvuuteen. Kahdessa eri kerroksessa työskentelevät 30 henkeä eivät tapaa toisiaan eivätkä vaihda kuulumisia säännöllisesti ellei asiaan kiinnitetä erityistä huomiota. Kaikkien Koskessa työskentelevien työ on luonteeltaan liikkuvaa asiantuntijatyötä. Kerran kuussa pidettäviin aamupäivän mittaisiin työyhteisökokouksiin osallistuvat kaikki työyhteisön jäsenet. Näissä kokouksissa sovitaan ja tiedotetaan lähinnä yhteisistä käytännön asioista ja ne kirjataan myös muistioon. Vuoden 2008 aikana toteutetaan edelleen henkilöstön maanantai-aamun viikkokahveja ja muutoinkin pidetään yllä positiivisen kanssakäymisen henkeä kaikessa arjen toiminnassa.

Kosken henkilöstön kesken ajantasaisesta tiedonkulusta huolehditaan pitkälti sähköpostitse. Kaikilla työntekijöillä, mukaan lukien harjoittelijat, on tasavertainen rooli niin tiedontuottajana, keskusteluihin osallistujana kuin tiedon vastaanottajanakin. Uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden perehdytystä tullaan edelleen systematisoimaan. Perehdytyskansio päivitetään alkuvuodesta ja perehdytykseen tullaan varaamaan entistä suunnitelmallisemmin aikaa.

Työyhteisökokousten lisäksi tulee vuoden 2008 aikana kokoontumaan Kosken strategiaryhmä. Muutamia kertoja vuodessa kokoontuvaan ryhmään osallistuvat Kosken vakituiset työntekijät sekä vähintään kehittämissyksikköjen ja suurimpien hankkeiden edustajat. Kyseessä on avoin ryhmä, jonka työskentelyllä varmistetaan Kosken ydintoiminnan ja tavoitteiden selkeys sekä toimiva työnjako vakituisten työntekijöiden kesken.

Toiminta-alueiden välistä yhteistyötä tiivistetään tietoisesti

Kosken organisoitumistapa tarjoaa hedelmälliset puitteet eri substanssialueiden vuoropuhelulle. Se että eri kuntien hallinnoimat kehittämissyksiköt ja hankkeet on koottu saman katon alle mahdollistaa paitsi käytännöllistä synergiaetua maakunnallisessa kehittämistyössä myös erityisosajien sisällöllisen yhteistyön. Vuoden 2008 aikana luodaan ja edelleen kehitetään toimintatapoja, joilla varmistetaan yhteistyön toimivuus. Eri hankkeiden välisin neuvonpidoin jäsennetään ne yhtymäkohdat, joissa erityisesti hyödytään yhteisestä tekemisestä ja tietojen jakamisesta. Tätä asennetta ja työtapaa pyritään välittämään ja ylläpitämään myös yhteistyökumppaneiden ja maakunnan ammattilaisten kanssa toimiessa.

Vuoden 2008 aikana toteutetaan kaksi strategiapäivää koko Kosken henkilöstölle. Strategiapäivissä kirkastetaan Kosken toiminnan tavoitteita, eri hankkeiden ja toimintojen roolia tavoitteiden saavuttamisessa sekä alueellisen kehittämistyön linkittymistä valtakunnallisiin ajankohtaisiin linjauksiin.

Ulkoinen viestintä selkeäksi - Koskeverkko aktiiviseen käyttöön

Kosken ulkoinen viestintä tulee vuoden 2008 aikana tapahtumaan erityisesti kotisivujen kautta. Kosken kotisivut uudistetaan kevään 2008 aikana. Nykyisten sivujen tietosisältö jäsennetään selkeämmäksi ja se tullaan siirtämään Soskes-verkkoympäristöön osoitteeseen www.koskeverkko.fi. Erityisesti tiivistetyn ajankohtaistiedottamisen tarpeeseen pyritään vastaamaan uusien kotisivujen kautta.

Sekä osaamiskeskuksen perustoiminnan että erillisten hankkeiden yhteisenä tavoitteena on tukea Soskes-yhteisöverkon tunnettuutta ja käyttöönottoa maakunnassa. Sosiaalialan ammattilaisille ja muille yhteistyökumppaneille suunnataan tiedotteita edelleen myös henkilökohtaisen sähköpostiviestinnän kautta, mutta systemaattisena tavoitteena on yhteisen ja yhdenmukaisen sähköisen alustan mahdollisimman laajan hyödyntäminen.

Kukin hanke ja erityisesti kehittämissyksiköt tuottavat omiin tarpeisiinsa painettua ja sähköistä tiedotusmateriaalia. Kaikki samasta ”kotipesästä” lähtevä materiaali ja tiedotus toteutetaan niin, että sen vastaanottajalle selviää yhteys Koskeen ja se, mihin kokonaisuuteen kulloinkin kehittämistoimi liittyy. Maakunnan sosiaalialan ammattilaiset ovat esittäneet toiveita tämänsuuntaisesta tiedottamisen selkeyttämisestä.

Koskeverkon avauduttua uudesta informaatiokanavasta tiedotetaan myös tiedotusvälineiden edustajille. Julkisuustyössä median suuntaan Kosken tavoitteena on nostaa esille ajankohtaisia ja merkittäviä sosiaalialan sisällöllisiä teemoja. Kosken rooli asiantuntijaorganisaationa ja sosiaalialan asiantuntijoita välittävänä tietokanavana pyritään saattamaan yhä paremmin toimittajien tietoisuuteen.

Osaamiskeskuksen kahdessa eri julkaisusarjassa (tutkimuksia ja raportteja –sarjat) tullaan julkaisemaan sekä tutkimusraportteja että selvityksiä ja hankeraportteja. Sarjajulkaisujen lisäksi Kosken kotisivuilla julkaistaan myös muita selvityksiä ja raportteja.

8 SOSIAALIPOLIITTINEN VAIKUTTAMISTYÖ

Kosken yhtenä tehtävänä on sosiaalipoliittisen keskustelun herättäminen Keski-Suomen maakunnassa. Tässä yhteydessä on mahdollista tuoda esiin sosiaalialan osaamista, sosiaalialan tutkimuksessa syntynyttä tietoa ja tarjota erilaisia ratkaisuja yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kehittämistyöhön. Uusi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma tarjoaa runsaasti aineksia sosiaalipoliittisen vaikuttamiseen ja ennaltaehkäisevään työhön. Tätä työtä voidaan Keski-Suomessa tehdä mm. Kansanterveyden edistämiskeskus Kanteleen kanssa. Sen painoalueet ovat :

1. Osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen vähentäminen
2. Terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen
3. Palveluiden laadun, vaikuttavuuden ja saatavuuden parantaminen sekä alueellisten erojen vähentäminen.

Sosiaalipoliittista vaikuttamistyötä voidaan tehdä ainakin seuraavilla tavoilla:

- Osallistamalla maakunnan kehittämistyöhön mm. sosiaalialan yhdistysten, maakuntaliiton, alan oppilaitosten, yritysten, kuntien ja seutukuntien sekä sairaanhoitopiirin ja lääninhallituksen kanssa.
- Osallistamalla valtakunnalliseen keskusteluun STKL:n ja muiden järjestöjen, ministeriöiden, Stakesin, eduskunnan, median ja tutkimuksen kanssa. Vuoden 2008 aikana osallistutaan Kansallisen sosiaali- ja terveysohjelman (Kaste) toteuttamiseen.
- Seuraamalla ja mahdollisuuksien mukaan vaikuttamalla yhteistyössä Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen kanssa valtakunnallisen sosiaaliturvakomitean työskentelyyn, jonka toimeksiantona on mm. perusturvan, ansioturvan, hoitotukien ja palvelujen sekä asiakasmaksujen yhteensovittaminen.
- Koordinoimalla yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon johtoryhmän työtä ja Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelman tekoa.
- Jatkamalla yhteistyötä korkeatasoisten sosiaalipoliittisten seminaarien järjestämisessä Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen kanssa.
- Tukemalla Keski-Suomen sosiaalijohtoa kunnallisen sosiaalipolitiikan merkityksen esiin nostamisessa ja muotoilemisessa. mm. yhteisten työkokousten yhteydessä.

- Jatkamalla kuntakierrosta, jotta kaikkien Keski-Suomen kuntien näkemykset ja tarpeet voitaisiin nostaa kehittämistyössä esiin.

9 OSAAMISKEKUKSEN SISÄINEN TYÖ JA HENKILÖSTÖJOHTAMINEN

- Hallitus kokoontuu vuoden aikana 7 kertaa.
- Koskeen perustetaan Strategiaryhmä vakituisista työntekijöistä ja keskeisten hankkeiden toimijoista. Ryhmän tehtävänä on parantaa sisäistä tiedonvaihtoa, keskustella työn painopisteistä ja syventää osaamiskeskustuksen yhteisiä linjauksia.
- Järjestetään työyhteisön kuukausikokoukset ja viikkokahvit
- Huolehditaan työyhteisön vuosittaisista kehittämiskeskusteluista ja työnohjauksesta sekä työterveyttä ylläpitävän liikunnan tukemisesta.
- Järjestetään osaamiskeskustusta tukevaa koulutusta.
- Järjestetään työyhteisön strategiapäiviä kaksi kertaa vuodessa. Myös hallituksen jäsenet kutsutaan strategiapäiviin.

10 OSAAMISKEKUKSEN TALOUS

Vuonna 2008 toimintatuottoja ennakoidaan kertyvän 565 139 euroa, mikä on kaksinkertainen kuluvan vuoden budjettiin verrattuna. Tilinpäätöstoteumaan 2007 tulee lisäystä n. 100 000 euroa. Varsinaisten toimintatuottojen lisäksi STM:n yleisavustusta on budjetoitu 145 000 euroa, missä vähennystä kuluvaan vuoteen 5 000 eur. Yleisavustus kattaa hieman reilut 20 % kokonaisrahoituksesta.

Toimintatuotot koostuvat eri hankkeista ja palvelujen myyntituloista. Jälkimmäisistä merkittävin on sosiaaliamiehen palvelu, jonka tuottoja arvioidaan kertyvän n. 69 000 eur (alv 0), missä kasvua kuluvaan vuoteen 2,2 %. Kiertävän lastensuojelun erityistyöntekijän palvelujen tuottoarvio on 35 000 eur, mikä on sama kuin kuluvana vuonna. Uutena palvelutoimintana aloittavan sosiaalipäivystyksen ennakoidaan kerryttävän kassaa 40 000 eurolla. Konsultointituotot huomioiden palvelutoiminnan tuottoja arvioidaan kertyvän yhteensä 146 500 euroa, mikä on 20 % kokonaisrahoituksesta yleisavustus mukaan lukien.

Hankerahoituksista kolmen suurimman on budjetti on 75 000 euroa. Yhteensä 10 eri hankkeesta arvioidaan kertyvän tuottoja kuluja vastaten 421 000 euroa, mikä on 59 % kokonaisrahoituksesta.

Kulupuolen suurimman erän muodostavat henkilöstömenot, joita oletetaan kertyvän vajaat 475 000 euroa, mikä on 67 % kokonaiskuluista. Kuluvan vuoden budjettiin nähden henkilöstömenot kasvaa liki puolitoistakertaisiksi. Budjetoituja henkilötyövuosia on 9, missä lisäksi kahden henkilön verran.

Muut toimintakulut on mitoitettu hanketuottoihin niin, että kokonaismenot ovat n. 165 000 euroa. Yksittäisten tiliryhmien budjettisummat tarkentuvat vielä tilikauden aikana rahoituspäätösten myötä. Vuokramenoja kertyy uusien toimitilojen myötä 68 000 euroa (+ 57 %). Poistot ennakoidaan 1 500 euroon, mikä osoittaa säätiön vähäisen käyttöomaisuuden määrää. Korvausinvestoinnit on budjetoitu suoraan käyttötalouteen.

Tilikauden ylijäämää osoitetaan ei voittoatuottavaa toimintaperiaatetta noudattaen 712 euroa.

Budjetoidut toimintatuotot eriteltynä päärahoituslähteittäin ovat seuraavat:

TOIMINTATUOTOT	BUDJ. 2008	RAHOITTAJA
100 HALLINNON ERILLISLASKUTUS	8 000	eri lähteet
102 SOSKES-HANKE	10 039	STM, Kunnat
103 VAMMAISPALVELUHANKE	70 000	STM, Kunnat
106 LASTENSUOJELUN ALKUARVIOINTI-HANKE	75 000	STM
107 AIKUISTYÖN SOSIAALIHANKE (KEURUU)	10 000	STM, Kunnat
110 LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI-HANKE	30 000	STM, Äänekoski
111 KEHYS2 (LASTENSUOJELUN KEHITT. 2)	10 000	STM, Kunnat
113 VAMMAISTYÖN KEHITTÄMISHANKE	3 400	STM,ESKOO, Kunnat
200 SOSIAALIASIAMIES (sopimuslaskutus, alv)	69 000	Kunnat
600 KOULUTUS JA KONSULTAATIO	2 500	Kunnat , ym
800 KSVS läpilaskutus	18 200	KSVS
900 KIERTÄVÄ LASTENSUOJELU (laskutus, alv)	35 000	Kunnat
901 SOS.HUOLLON ERIT.PALVELUHANKE	75 000	STM, Kunnat
902 SOSIAALIPÄIVYSTYS (sopimuslaskutus, alv)	40 000	Kunnat
903 PELIHAIITTAHANKE	75 000	STM
904 PÄIHDEHUOLTOHANKE	34 000	STM/VASSO
* Yhteensä	565 139	
Yleisavustus	145 000	20,4 %
Kokonaisrahoitus	710 139	
Palvelutoiminta	146 500	20,6 %
Hanketoiminta	418 639	59,0 %

	BUDJ. 2008	BUDJ. 2007	TOT-% B08-B07	TP 2006	TOT-% B08-TP06
VARSINAISEN TOIMINNAN TUOTOT					
Toimintatuotot (palvelu)	144 000	102 500	140,5	99 433	144,8
Koulutus- ja konsultointituotot	2 500	2 500	100,0	5 850	42,7
Muut tuotot (hanke)	418 639	177 012	236,5	167 446	250,0
VARSINAINEN TUOTOT YHTEENSÄ	565 139	282 012	200,4	272 729	207,2
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUT					
HENKILÖSTÖKULUT					
Toimihenkilöiden palkat	-336 542	-228 775	147,1	-216 071	155,8
Tuntipalkat	0	0	0,0	-38	0,0
Muut palkkamenot	-52 623	-35 772	147,1	-33 364	157,7
Työllistämistuki	0	0	0,0	1 370	0,0
Sosiaalikulut	-85 231	-56 161	151,8	-53 253	160,1
HENKILÖSTÖMENOT YHTEENSÄ	-474 396	-320 708	147,9	-301 355	157,4
TOIMITILAVUOKRAT					
Toimitilavuokrat	-68 584	-43 522	157,6	-37 359	183,6
VUOKRAT YHTEENSÄ	-68 584	-43 522	157,6	-37 359	183,6
MUUT KULUT					
Matka- ja majoituskulut	-39 926	-20 500	194,8	-23 432	170,4
Henkilöstön koulutuskulut	-12 157	-4 452	273,1	-4 579	265,5
Muut henkilöstökulut	-12 507	-1 600	781,7	524	-2 386,8
Muut vuokrat	-14 019	-2 150	652,0	-3 373	415,6
Aine- ja tarvikeostot	-3 514	-3 902	90,1	-3 836	91,6
Käyttö- ja ylläpitokulut	-9 684	-1 600	605,3	-6 096	158,9
Julkaisu – ja ilmoituskulut	-10 211	-2 100	486,2	-3 289	310,4
Edustuskulut	-1 768	-1 400	126,3	-2 640	67,0
Konttori- ja hallintokulut	-23 989	-11 400	210,4	-12 375	193,9
Vakuutukset	-1 000	-800	125,0	-670	149,4
Ostetut palvelut	-36 171	-16 300	221,9	-14 421	250,8
MUUT KULUT YHTEENSÄ	-164 946	-66 204	249,1	-74 187	222,3
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-707 926	-430 433	164,5	-412 901	171,5
POISTOT	-1 500	-1 450	103,4	-1 717	87,3
SATUNNAISERÄT	0	0	0,0	2 127	0,0
YLEISAVUSTUKSET	145 000	150 000	96,7	141 035	102,8
TUOTTOJÄÄMÄ	713	129	553,1	1 272	56,0

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

Julkaisija
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Käyntiosoite
Matarankatu 4, Jyväskylä
Postiosoite
PL 35 (MAT), 40014 Jyväskylän yliopisto
www.koske.jyu

